

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ ЗА
ЕФИКАСНОСТ НА ПРАВОСЪДИЕТО В
ЕВРОПА (ЕКЕПЕ)
**ИНСТРУКЦИИ ЗА ПО-ДОБРО ПРИЛОЖЕНИЕ НА СЪЩЕСТВУВАЩАТА
ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА
НА ЕВРОПА ЗА СЪДЕБНО ИЗПЪЛНЕНИЕ**

ВЪВЕДЕНИЕ

Методика

1. На 3-та среща на върха на Съвета на Европа (Варшава, май 2005 г.), държавните и правителствените ръководители решиха да „се възползват максимално от потенциала за поставяне на стандарти на Съвета на Европа и да популяризират приложението и по-нататъшното развитие на правните инструменти и механизми за правно сътрудничество на Организацията”. На тази среща на върха бе взето решение „да се помогне на държавите-членки да раздават правосъдие справедливо и бързо”.
2. Както Генералният секретар на Съвета на Европа подчерта през октомври 2005 г., изпълнението на съдебните решения е основен елемент за функционирането на държава, основана на върховенството на закона. Това представлява сериозно предизвикателство както на национално, така и на европейско ниво (Комитета на министрите/Монитор(2005)2 от 14 октомври 2005 г.).
3. Това изявление, потвърдено от съответния казус на Европейския съд за човешките права (ЕСЧП) и проблемите, свързани с изпълнението на неговите решения, както и работата на ЕКЕПЕ, спомогнаха за решението на Комитета на министрите да посвети мониторингов процес за изпълнението на националните съдебни решения. ЕКЕПЕ ще вземе предвид и бъдещите значими развития по казусите на ЕСЧП от момента на изготвяне на проекта на Препоръката (2003) 17 за изпълнението.
4. ЕКЕПЕ, чийто устав включва целите, свързани с улесненото прилагане на международните правни инструменти на Съвета на Европа по отношение на ефективността и справедливостта на правораздаването, включи изпълнението на съдебните решения в списъка си с приоритети. Като първа стъпка, ЕКЕПЕ възложи задълбочено проучване, свързано с въпросите на изпълнението в държавите-членки, за да получи по-добра представа как то работи и за да улесни практическото приложение на съответните стандарти и инструменти на Съвета на Европа. Проучването, извършено от учени в областта на правото от Университета в Нанси (Франция) и Швейцарския институт по сравнително право (Лозана), предложи комплект от инструкции, целящи да улеснят прилагането на принципите, съдържащи се в препоръките на Съвета на Европа.
5. Като втора стъпка, ЕКЕПЕ създаде работна група за изпълнение на съдебните решения (ЕКЕПЕ-РГ-ИЗП), на която бе възложено създаването на инструкции за ефективно приложение на съществуващите стандарти на Съвета на Европа. На база предложенията, направени в задълбоченото проучване, всеки член на работната група създаде документ, насочен към определена група въпроси, свързани с бъдещите Инструкции. След това ЕКЕПЕ назначи научен експерт, М. Жулиен Луилиер (Франция), който да обобщи направените предложения.

Принципи и цели на изпълнението

6. За да се запази върховенството на закона и за да вярват ползвателите на съда в съдебната система, трябва да има ефективни и справедливи изпълнителни процеси. Въпреки това, изпълнение може да бъде постигнато само, когато обвиняемият има средствата или възможността да изпълни решението.

7. Изпълнението трябва да балансира нуждите на ищеца и правата на обвиняемия. Държавите-членки се насърчават да наблюдават процедурите по изпълнение, да контролират управлението на съда и да предприемат уместни действия за осигуряването на процедурно равенство между страните.

8. Процесът на изпълнение трябва да бъде достатъчно гъвкав, за да предоставя на съдебния изпълнител достатъчно свобода да прави споразумения с ответника, когато има консенсус между ищеца и ответника. Такива споразумения трябва да са предмет на пълен контрол, за да се гарантира безпристрастността на съдебния изпълнител и защитата на интересите на ищеца и трети страни. Ролята на съдебния изпълнител трябва да бъде ясно определена в националното законодателство (например степента им на анонимност). Те могат (примерно) да изпълняват ролята на „следсъдебен медиатор” по време на етапа на изпълнение.

Съдебни процеси

9. Държавите-членки трябва да предприемат мерки за гарантиране наличността на информацията във връзка с изпълнителния процес и прозрачността на действията на съда, както и тези на съдебния изпълнител във всички етапи от процеса, при положение, че всички права на страните са запазени.

10. Независимо от ролята на съда в изпълнителния процес, трябва да има ефективна комуникация между съда, съдебния изпълнител, ищеца и ответника. Всички страни трябва да имат достъп до информацията за текущите процедури и тяхното развитие.

11. Държавите-членки трябва да предоставят на потенциалните страни в процеса на изпълнение информация за ефективността на услугите и процедурите по изпълнението, като установят индикатори на изпълнение за определени цели и като посочат времето, което различните процедури може да отнемат.

12. Всяка власт трябва да осигури адекватен надзор (по отношение на съответния казус от ЕСЧП) на изпълнителния процес и трябва да носи отговорност за ефективността на обслужването. Отчетност може да бъде постигната посредством доклади за управлението и/или обратна информация от клиентите. Всеки доклад трябва да позволява потвърждение, че решението е било изпълнено, или (ако не), че са били положени сериозни усилия в рамките на разумен период от време, като е била уважена равнопоставеността на страните.

I. ПОДГОТОВКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

1. Достъпност на услугите по изпълнение

1.1. Разпределение на услугите, свързани с изпълнението

13. Географското разпределение на съдебните изпълнители на територията на дадена страна трябва да гарантира възможно най-голямо покритие за всички потенциални страни. За една конкретна държава-членка, когато различни власти са натоварени с предприемането на действия в различните области на изпълнението (например съдията, отговорен за изпълнението и касиерите), е важно да се обърне достатъчно внимание на разпределението, както географско, така и казусно, на всички засегнати власти. Всяка част от юрисдикцията трябва да има адекватно покритие за всеки вид дейност, свързана с изпълнението.

14. Когато съдебните изпълнители извършват професионалните си задължения като частна практика, държавите-членки трябва да гарантират, че има достатъчно конкуренция и ясно определена географска компетентност.

1.2. Език

15. Трябва да се вземат мерки, за да се гарантира, че страните разбират процеса на изпълнение, в който са въввлечени и когато е възможно, имат възможност да участват в процедурите без да е необходимо правно представителство. За целта, процесите по изпълнение и законодателството трябва да бъдат извършвани възможно най-ясно и разбираемо (т.е., посредством създаването на по-достъпни в езиково отношение версии на законодателството, ръководства по изпълнение, като се намали времето за контакт на страните със съда както лично, така и чрез кореспонденция и др.).

1.3. Наличност на страните, включени в процедурата по изпълнение

16. Всички страни, които има вероятност да бъдат включени в изпълнителния процес (полияция, експерти, писмени и устни преводачи, местни власти, застрахователи, експерти по закрила на детето и други), трябва да имат достатъчен правен статус да помагат на съдебния изпълнител и трябва да бъдат незабавно на разположение в случай, че тяхната помощ е необходима за изпълнението на съдебно решение. Социалните работници особено трябва да са на разположение в случаите, когато деца или други уязвими лица са засегнати от процедурата по изпълнение.

2. Известия до страните и трети лица

17. Известията до страните в процеса на изпълнение на съдебни решения или изпълнително основание, или нотариално заверени или други документи, са много важен аспект от законодателството, свързано с изпълнението. Надлежното уведомяване на страните е необходим елемент от справедливия процес по смисъла на член 6.1 от Европейската конвенция за човешките права.

18. Държавите-членки може да изготвят стандартни документи за уведомяването на страните. Тези стандартни документи могат да бъдат свързани с различни етапи от изпълнителния процес и с всички възможни средства, позволяващи оспорването на изпълнението. Те може да имат следните цели:

- да уведомяват ответниците за последиците от изпълнението (включително за разходите, свързани с него) и за разходите, свързани с неизпълнение на решение, което им налага плащане;

- да уведомяват ответниците за мерките по изпълнение, които ще бъдат предприети срещу тях, тъй като те се изпълняват, така че да дават възможност на ответника да изпълни или в определени случаи, да оспори тези мерки;
- да поддържат ищците надлежно информирани за етапите, до които е стигнал процеса на изпълнение;
- да уведомяват третите страни по начин, гарантиращ първо, че техните права са зачетени и второ, че имат възможност да изпълнят задълженията, които са им наложени и да бъдат наясно с последиците от евентуално неизпълнение.

19. Във всички случаи уведомяването трябва да насърчава ответника да се съобрази със съдебното нареждане доброволно и да включва предупреждение, че в случай на неизпълнение ще се приложат мерки за принудително изпълнение, включително, ако е необходимо, и че могат да възникнат допълнителни разходи.

20. Трябва да бъде възможно да се възлага на съдебните изпълнители да връчват известия. За тази цел държавите-членки трябва да определят условията за сигурен метод за връчване на документи.

21. Когато известията поражда права или задължения, съдебният изпълнител е длъжен да гарантира своевременното получаване на съответните известия от страните.

22. Когато се налага продажбата на активи на ответника на публичен търг вследствие на тяхната конфискация, потенциалните купувачи трябва да бъдат уведомени предварително посредством ефективни средства за комуникация, гарантиращи бързо предаване на информацията на възможно най-широк кръг от хора, като същевременно се запазва конфиденциалността на ответника. Държавите-членки трябва да предложат минимални стандарти за предаване на информация, които да отчитат характера на активите, приблизителната им стойност и датата на продажбата.

3. Изпълнително основание: дефиниция и форма

23. Националната правна рамка трябва да съдържа ясна дефиниция на това, което се счита за изпълнително основание и условията за изпълнението му.

24. Изпълнителното основание трябва да се изготви по ясен и разбираем начин, като не се оставя възможност за погрешна интерпретация.

4. Съдебни изпълнители

4.1. Изисквания за квалификация

25. За да се постигне справедливо правосъдие, е важно качеството на изпълнението да бъде гарантирано. Държавите-членки трябва да акредитират съдебни изпълнители само, ако кандидатите покриват стандартите и обучението, съизмерими със сложността на задачите им. Високото качество на обучение на професионалистите е важно за обслужването на правосъдието и за повишаването на доверието на потребителите в съдебната им система.

26. За съдебните изпълнители също трябва да се изисква да преминават задължително продължително обучение.

27. Препоръчително е да се укрепят връзките между националните образователни институции. Държавите-членки трябва да гарантират, че съдебните изпълнители са преминали през съответната образователна програма и трябва да заложат общи минимални стандарти за инструктори в различните държави-членки.

28. Първоначалното и последващото обучение може да включва:

- принципите и целите на изпълнението;
- професионално поведение и етика;
- етапите на изпълнителния процес;
- уместността, организацията и прилагането на мерките за изпълнението;
- правната рамка;
- ролеви игри и практически упражнения, ако е необходимо;
- оценка на знанията на обучавания;
- международно изпълнение на съдебните решения и други изпълнителни основания.

4.2. Организация на професията и статус на съдебния изпълнител

29. С оглед доброто прилагане на правосъдието е желателно съдебните изпълнители да бъдат организирани в професионален орган, който да представлява всички членове на професията, като по този начин да улеснява колективното им представляване и събирането на информация.

30. В държавите-членки, създали професионални организации на съдебните изпълнители, членството в този представителен орган трябва да бъде задължително.

31. Статусът на съдебния изпълнител трябва да бъде ясно определен, така че да предложи на потенциалните страни по процедурите на изпълнението професионалист, който е безпристрастен, квалифициран, отговорен, на разположение, мотивиран и ефективен.

32. Когато съдебните изпълнители са държавни служители, трябва да имат подходящи условия за работа и достатъчно човешки и материални ресурси. Например, трябва да се даде възможност на персонала да работи, като му се предостави достъп до модерни комуникации и информационни технологии (компютри, телефони, факс машини, интернет връзки, ИТ системи с възможности за надстройване, специфични за конкретни професии) и с подходящи транспортни средства, които да им позволяват да изпълняват ролята си по възможно най-ефективния начин.

4.3. Права и задължения

3.3. Съдебните изпълнители, съгласно разпоредбите на националното законодателство, трябва да бъдат отговорни за провеждането на съдебното изпълнение според компетенциите им, определени в националното законодателство. Държавите-членки трябва да обсъдят предоставянето на еднолична компетенция на съдебните изпълнители за:

- изпълнението на съдебни решения и други изпълнителни основания или документи, и
- приложението на всички процедури по изпълнението, предвидени в законодателството на страната, в която работят.

34. Съдебните изпълнители може също да бъдат упълномощени да изпълняват второстепенни дейности, съвместими с ролята им, целящи да гарантират и обезпечат зачитането на правата на страните и да ускорят съдебния процес или да облекчат работата на съдилищата. Наред с други дейности, може да бъдат включени:

- връщане на дълг;
- доброволна продажба на движимо или недвижимо имущество на публичен търг;
- конфискация на стоки;
- записване и докладване на доказателства;
- изпълняване на ролята на съдебен разпоредител;
- предоставяне на правен съвет;
- процедури по несъстоятелност;
- изпълнявани на задачи, възложени им от съда;
- представляване на страни в съда;
- изготвяне на частни актове и документи;
- обучение.

35. Съдебните изпълнители трябва да бъдат задължени да изпълняват ролята си, когато съществува правно изискване за това, освен в случаи на възпрепятстване или когато са свързани кръвно или чрез брак с някоя страна. На съдебните изпълнители не трябва да се възлагат спорни права или действия в случаи, по които работят.

36. Когато съдебните изпълнители са независими професионалисти, трябва да бъдат длъжни да отворят отделна сметка, специално предназначена за влягане на средства, събрани от името на клиенти. Тази сметка трябва да подлежи на проверка. Трябва също да имат застраховка „професионална и гражданска отговорност”. Съдебните изпълнители трябва да бъдат социално осигурени.

4.4. Възнаграждение

37. В случаите, когато съдебните изпълнители са държавни служители, държавата трябва да гарантира тяхното адекватно възнаграждение, особено с оглед на нивото им на обучение, опита и трудностите, произтичащи от задачата им.

4.5. Етика и професионално поведение

38. Съдебните изпълнители трябва да се подчиняват на ясно определени етични правила и поведение, които може да бъдат изложени в професионалния кодекс. Този кодекс на поведение трябва да съдържа, *inter alia*, професионални стандарти за:

- информация, която трябва да се дава на страните от съдебните изпълнители във връзка с процедурата по изпълнение (основания за действие, прозрачност и яснота на разноските и др.);
- правилата, ръководещи формулировката на известията до страните (социалната роля на съдебния изпълнител, задължението да предостави съвет и др.);
- професионалната етика (поведение, професионална тайна, етични критерии ръководещи избора на действия и др.);
- безпрепятствено изпълнение (предвидимост и пропорционалност на разходите и времето за изпълнение, сътрудничество между службите по изпълнение и др.);
- гъвкавост на процедурата (автономност на съдебния изпълнител, и др.).

II. РЕАЛИЗАЦИЯ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

1. Информация за ответниците и активите

1.3. Информация, достъпна за ищеца

39. За да се гарантира правото на ищеца на адекватна помощ в процедурите по изпълнение, същият трябва да има достъп до публичните регистри, така че да получи важна информация за ответника, като например информация, идентифицираща ответника и неговото местонахождение за целите на изпълнението и данните, достъпни чрез публичните регистри (например кадастралните регистри, фирмените регистри в съдилищата и др.), подчинени на законите за свобода на информацията и законите за защита на личните данни в съответната държава. Гореспоменатите данни трябва да се предоставят на ищеца при писмена заявка и след предоставяне на убедителни доказателства за интерес (например съдебно решение или друго изпълнително основание).

1.4. Информация, достъпна за съдебния изпълнител

40. За да могат съдебните изпълнители да предоставят приблизителната сума на разноските и да гарантират, че всички предприети мерки съответстват на тези разходи, държавите-членки трябва да им позволят бърз и за предпочитане пряк достъп до информация за активите на ответника. Държавите-членки се насърчават да направят тази информация налична за съдебните изпълнители по интернет чрез безопасен достъп, ако е възможно.

41. За да се предотврати избягването на изпълнение от страна на ответника, като прехвърли своите активи, държавите-членки се насърчават да установят уникална база данни от много източници с ограничен достъп за активите на длъжника, които подлежат на заповест (примерно собственост върху превозно средство, недвижим имот, задължения, данъчни декларации и др.). Държавите-членки трябва да предоставят база данни с приемливо ниво на сигурност по отношение на възможните рискове. Достъпът на съдебния изпълнител до базата данни трябва да бъде ограничен до тези данни, имащи отношение към образуваното изпълнение и трябва да бъде подчинен на пълен контрол. Държавите-членки трябва да предоставят на ответника ефективни правни средства, за да гарантират, че всички запитвания за личните им активи са оправдани.

42. Сътрудничеството между различните държавни органи и частни институции, при съответствие със закона за защита на личните данни, е от съществено значение за предоставянето на бърз достъп до информация от много източници за активите на длъжника. Трябва да бъдат изготвени протоколи и да бъдат изпълнени стандартни процедури, които да гарантират междуведомственото сътрудничество от една страна, и сътрудничество между тези ведомства и услугите по съдебно изпълнение, от друга страна.

1.5. Задължение за предоставяне на информация

43. Всички държавни органи, които администрират базите данни с изисканата информация за ефективно изпълнение, трябва да предоставят информация на съдебния

изпълнител в договорения срок, ако тази информация не нарушава закона за защита на личните данни.

1.6. Защита на личните данни

44. Препоръчва се националното законодателство по отношение на защитата на личните данни да бъде проучено, в случай че трябва да се адаптира, за да позволи ефикасни процедури по изпълнението.

45. Съдебните изпълнители трябва да носят отговорност за поддържането на конфиденциалност когато се сблъскат с тайна, поверителна или деликатна информация в хода на изпълнителното производство. В случай на нарушение на това задължение, трябва да се прилагат мерки за дисциплинарна отговорност, заедно с граждански и наказателни санкции.

1.7. Многократна употреба на информация

46. Държавите-членки се приканват да обмислят да позволят на съдебните изпълнители да използват многократно информацията за активите на длъжника в последващи процедури, които включват същия ответник. Многократната употреба на информацията трябва да бъде подчинена на ясна и прецизна правна рамка (например поставяне на стриктни срокове за запазване на данните и др.).

2. Разноски за изпълнението

2.3. Разпоредба за разноските

47. Всяка държава-членка се насърчава да въведе наредби, които да ръководят нивото на разноските за изпълнението, за да се гарантира ефективния достъп до правосъдие, особено с правна помощ или схеми, позволяващи отказ от разходите или отлагане на тяхното плащане, когато тези разноски могат да бъдат наложени на страните. Страните трябва да бъдат защитени, за да се гарантира, че ще платят само разноските, определени от закона.

48. Когато в една и съща държава-членка има съдебни изпълнители, които работят едновременно в частния и държавния сектор, държавата трябва да избягва всякаква дискриминация по отношение на разноските за длъжника между съдебни изпълнители с различен статус, но с еднакви компетенции.

49. Държавите-членки трябва да въведат процедура, при която страните да оспорват разноските за съдебните изпълнители.

2.4. Прозрачност на разноските за изпълнение

50. Когато има вероятност съдебните разноски да бъдат понесени от страните по процеса, държавите-членки трябва да гарантират, че последните са информирани възможно най-добре за разноските за изпълнението (такси за изпълнението и такси, дължими при успешно приключване). Тази информация трябва да се предостави на страните не само от съдебния изпълнител, но също и от съдилищата, потребителските

организации, процесуалните кодекси или посредством официалните интернет сайтове на съдебните и професионалните власти.

51. Като признание на нарастващата мобилност на хора и услуги в Европа, възниква все по-голяма нужда от международно изпълнение на съдебните решения. Следователно, прозрачността на разноските за изпълнението надхвърля вътрешнодържавното ниво: държавите-членки трябва да се договорят за установяването на база данни за сумите, таксувани за процесуални действия, които се извършват най-често, и да я разпространяват във възможно най-широк мащаб, с цел предоставянето на достъп на лица в други държави-членки до структурата на разходите на всяка една страна.

2.5. Яснота и предвидимост на таксите за изпълнение

52. Таксите за изпълнението трябва да бъдат публични. Държавите-членки се насърчават да изискват всеки документ по дело ясно да посочва размера на действието и да предвижда санкции в случай на неспазване (например невалидност на документи, които не отговарят на изискванията и др.).

53. В случай, че финансовото положение на ответника е известно на съдебния изпълнител и той препоръчва конкретен процес за изпълнение, той трябва да информира ищеца за предвиденото действие и вероятните разноси в резултат на това в началото и на всеки етап от процедурата.

54. Яснотата на таксите е фактор за прозрачността на разходите за изпълнението. За да бъде възможно най-разбираема, таксата за дадено действие трябва да зависи от ограничен брой фактори. Таксата трябва да бъде определена в наредбата възможно най-просто, ясно и кратко.

55. Когато установяват тарифа за таксите за изпълнението, държавите-членки трябва да обменят опит и да отчитат необходимостта да вземат под внимание определени фактори, като размера на дълга, спешността и трудностите, с които има вероятност съдебният изпълнител да се сблъска.

2.6. Уместност на предприемането на действия

56. Крайните разходи за изпълнение трябва да бъдат пропорционални на исканото обезщетение. Държавите трябва да се опитат да осигурят ефективна процедура по изпълнение за всички видове дългове, независимо дали са малки или големи.

57. Съдебният изпълнител носи отговорност за това, да предприеме всички разумни и необходими стъпки по изпълнението и да реши кое принудително действие е най-подходящо. Когато разходите се считат за несъответстващи или неправилно начислени, те трябва да се покриват от съдебния изпълнител.

58. Държавите-членки, които предоставят правна помощ, трябва да потвърждават съответствието на наложените разходи, така, че общността да не трябва да понася неоправдани разходи.

59. Когато съдебен изпълнител има задължението да предостави съвет, той/тя трябва да е задължен да обясни ясно на ищците ситуацията им и уместността на действието, което предлага да бъде предприето.

2.7. Разпределение на разходите за изпълнение

60. Таксите за изпълнението трябва да бъдат поемани от ответниците, когато той или тя е платежоспособен, заедно с възможността таксата при приключване да бъде платена от ищеца. Когато ответникът е неплатежоспособен, таксите за изпълнение трябва да се заплатят от ищеца.

61. Когато изпълнението се счита за погрешно или незаконно, отговорността за разходите трябва да бъде понесена от лицата или органите, отговорни за погрешното или незаконно действие.

2.8. Правна помощ

62. За да се гарантира успех за правосъдието, ищците, които не могат да заплатят таксите за изпълнение трябва да разполагат със схеми за правна помощ или алтернативни схеми за финансиране (т.е. чрез държавно финансиране или опрощаване на таксите). Когато се предоставя правна помощ, държавата може, ако бъде сметено за справедливо, да си създаде механизми, които да й позволяват да възстанови разходите си по процедурите на изпълнението.

3. Срокове и доклади

3.3. Срокове за процедури по изпълнението

3.3.1. Разумни и предвидими срокове

63. Сроковете за процедурите по изпълнението трябва да бъдат разумни и държавите-членки не трябва да налагат произволни кратки срокове за приключване на изпълнението.

64. Държавите-членки трябва да определят ясни и прецизни критерии относно разумния характер на продължителността, която може да варира в зависимост от характера на делото и вида на поисканото действие.

65. С оглед важността на това, да може да се предвижда продължителността на изпълнителното производство от гледна точка на правната сигурност, държавите-членки трябва да обмислят установяването на публично достъпни статистически бази данни, които да позволяват на страните да изчисляват приблизителната продължителност на различните принудителни мерки съгласно националното законодателство (т.е. заповед на заплатата, заповед на банковите активи и заповед на превозното средство). Базите данни трябва да бъдат създадени в сътрудничество с професионалисти от изпълнителната система и трябва да бъдат разпространени възможно най-много, с цел да се предостави достъп на лицата в другите държави-членки до структурата на продължителността във всяка страна, така че да е възможно да се направи сравнение.

3.3.2. Фактори за безпроблемно и точно изпълнение

66. На етапа на изпълнение на решенията, бързата комуникация (като електронната поща) между съда, съдебните изпълнители и страните трябва да бъде възможна.

67. Държавите-членки може да гарантират, че правната рамка на изпълнението не е неоснователно удължавана. Те се насърчават по-конкретно да предприемат мерки за улесняване на процедурната рамка по изпълнението и да дават на съдебните изпълнители необходимата автономност да избират сами, без предварителна оторизация, процедурните стъпки, които са най-подходящи за съответния случай.

68. Държавите-членки трябва също да гарантират, че ответникът може да предприема действия по обжалване на мерките по изпълнението в разумен срок, при положение че това не води до неоправдано забавяне или отлагане на процедурите по изпълнение. Например, когато ответникът желае да обжалва дадено решение, механизмът трябва да му позволи да предостави гаранция за защита на ищеца.

69. Държавите-членки трябва да осигурят ускорена и спешна процедура по изпълнение в случай, че закъснението може да доведе до непоправими щети (т.е. случаи в провинцията на семеен съд, случаи на укриващ се ответник, успешно отнемане на имущество, обезценка на активите и др.).

70. Трябва винаги да се дава приоритет за постигане на споразумение между страните, за да се координират сроковете по изпълнение. Когато страните договорят помежду си срок за изпълнение, тогава процедурите, предвидени от държавата-членка, не трябва да пречат на изпълнението на тези договорки.

71. Твърденията на ответника за неправомерно поведение от страна на съдебния изпълнител не трябва да възпрепятстват или да отлагат процеса на изпълнение, освен когато има съдебна намеса. Оплакванията срещу съдебен изпълнител трябва да се проучват едновременно с хода на изпълнителното производство.

3.4. Докладване по процедура за изпълнение

3.4.1. Докладване за всяка мярка по изпълнението

72. Ответникът трябва да бъде информиран за степента на отговорността му по време на изпълнителния процес.

3.4.2. Докладване за завършена процедура по изпълнение

73. След като интересите на ищеца бъдат удовлетворени, тази информация трябва да бъде съобщена на ищеца. Държавите-членки се насърчават да установят ясни регламенти, които да ръководят задължението за докладване на започнати и/или завършени процедури по изпълнение (примерно посредством публичен регистър, където се записват резултатите от принудителни действия срещу индивидуални ответници).

3.4.3. Европейски информационни стандарти

74. Силно се призовават държавите-членки да изготвят заедно европейски стандарти за качество във връзка с информацията, която трябва да бъде предоставена на страните и на общата публика по отношение на процедурата по изпълнение.

III. НАДЗОР, КОНТРОЛ И ДИСЦИПЛИНАРНИ ПРОЦЕДУРИ

1. Качествен контрол на изпълнителното производство

75. За да се извърши качествен контрол на изпълнителното производство, всяка държава-членка трябва да установи европейски стандарти/критерии за качеството, целящи да направят годишна оценка, посредством независима система за преглед и случайна проверка на място, на ефективността от услугите по изпълнение. Някои от тези стандарти трябва да бъдат:

А) Ясна правна рамка на изпълнителното производство, която да установява правата, пълномощията и отговорностите на страните и третите лица;

Б) Бързина, ефективност и разумни разноски за процедурите;

В) Зачитане на всички права на човека (достойнство, нелишаване на ответника от минималния жизнен стандарт и избягване на непропорционална намеса в правата на трети страни и др.).

Г) Съответствие с определена процедура и методи (именно: наличност 89 сна правни средства за защита, които да се предоставят на съда по смисъла на член 6 от ЕСЧП).

Д) Процеси, които трябва да се документират;

Е) Формата и съдържанието на документите, които трябва да бъдат стандартизирани;

Ж) Събиране на данни и внедряване на национална статистическа система, като се вземе под внимание (ако е възможно), схемата за оценяване на ЕКЕПЕ и основните данни за правосъдието, определени от ЕКЕПЕ;

З) Компетентност на съдебните изпълнители;

И) Работа на съдебните изпълнители;

Й) Процедурата, на годишна основа:

- броя на висящите дела;
- броя на входящите дела;
- броя на изпълнените дела;
- процентът на изпълняемост;
- времето за което е приключило изпълнението;
- процентът на успеваемост (възстановяване на дългове, успешно отнемане на имущество, изчистване на дължими сметки и др.);
- услугите, предоставяни в хода на изпълнението (опити за изпълнение, срокове, декрети и др.);
- разходите за изпълнение и тяхното покриване;
- броя на жалбите и удовлетворенията спрямо броя на разрешените случаи.

76. Данните за работата трябва да се основават на представителни извадки и трябва да бъдат публикувани.

77. Тези критерии за оценка могат да бъдат дефинирани на европейско ниво, за да се засили доверието между държавите-членки, особено в светлината на увеличаващия се брой международни дела за принудително изпълнение.

2. Надзор и контрол на принудителните действия

78. Властите, отговорни за надзора и/или контрола над съдебните изпълнители, играят важна роля и при гарантирането на качеството на услугите по изпълнението. Държавите-членки трябва да гарантират, че принудителните им действия се оценяват непрекъснато. Тази оценка трябва да се извършва от външен орган за изпълнителните власти (например, професионален орган). Властите на държавите-членки трябва ясно да определят процедурите по контрол, които трябва да се извършват по време на проверките.

79. Държавите-членки трябва да гарантират, че подготовката за мониторинг на действията на съдебните изпълнители не възпрепятства гладкото протичане на работата им.

3. Дисциплинарни процедури и санкции

80. Нарушаването на законите, наредбите или етичните правила, извършено от съдебните изпълнители, дори извън обхвата на професионалните им дейности, трябва да води до налагане на дисциплинарни санкции, без това да ограничава правото на евентуални граждански или наказателни санкции.

81. Дисциплинарните процедури трябва да се извършват от независим орган. Държавите-членки трябва да помислят за въвеждането на система за предварително филтриране на делата, заведени просто като тактики за отлагане.

82. Трябва да бъде изготвен изричен списък с наказания, който да включва скала на дисциплинарните мерки, в зависимост от сериозността на нарушението. Лишаването от права или „зачеркването” трябва да се прилагат само за най-сериозните нарушения (трябва да се спазва принципът на пропорционалност между нарушението и санкцията).

РЕЧНИК

За целите на тези Инструкции, следните термини трябва да се тълкуват както следва:

Изпълнение: Изпълнението на съдебни решения и други съдебни или несъдебни изпълнителни основания, в съответствие със закона, принуждаващ ответника да направи това, да се въздържа от дадено действие или да заплати това, което е присъдено (източник: Препоръка (2003) 17 на Комитета на министрите до държавите-членки във връзка със съдебното изпълнение).

Ищец: Страна, която изисква изпълнение. В гражданските дела ищецът обикновено е кредитор, но двата термина не са синоними, тъй като ищецът може да иска изпълнение за „задължение за извършване” или „за въздържание от извършване”.

Яснота по отношение на таксите за изпълнение: Таксите за изпълнението трябва да бъдат определени просто, ясно и кратко. Яснотата на таксите за изпълнението е индикатор за прозрачността на разноските за изпълнението.

Контрол на действията: Контрол на действията означава контрол на законността на действията, предприети от съдебния изпълнител. Той може да се извършва априори (преди съдебният изпълнител да предприеме действието) или постериори (след

действието на съдебния изпълнител) чрез „дисциплинарен“ орган (виж надзор на дейностите).

Ответник: Страна, срещу която се търси изпълнение (източник: Препоръка (2003) 17 на Комитета на министрите до държавите-членки за изпълнението). В гражданските дела ответникът е обикновено длъжник, но двата термина не са синоними (виж Ищец).

Съдебен изпълнител: Лице, упълномощено от държавата да извършва изпълнителен процес (източник: Препоръка (2003)17 на Комитета на министрите до държавите-членки във връзка с изпълнението).

Приключено изпълнение: За да бъде приключено изпълнение, по делото трябва е извършено действие, което напълно да е удовлетворило ищеца (в случай на граждански дела).

Разноски за изпълнение: Разноските за изпълнението включват разходите по изпълнението (=такси за изпълнение) и бонус при изпълнение (= такси за приключване), платими от ищеца на съдебния изпълнител под формата на такси (виж такси за изпълнение и такси за приключване).

Такси за изпълнение: Разходите за самия процес, с други думи, сборът от сумите за всяко действие, предприето от съдебния изпълнител в хода на конкретния случай (виж разноски за изпълнение).

Услуги по изпълнение: Всички професии, изпълняващи задачи по изпълнение.

Срок на изпълнение: На теория периодът на действие или изчакването между началото и завършването на изпълнителния процес. На практика, това е сбора на периодите, необходими за завършването на всички действия, извършвани от съдебния изпълнител.

Гъвкавост на изпълнение: Характерът на система за изпълнение, която позволява на изпълнителя да избира процедурната рамка, която е най-подходяща за съответното дело. Гъвкавостта на изпълнението е тясно свързана с автономността на съдебния изпълнител (виж Безпрепятствено изпълнение).

Предвидими срокове: На теория, времето, в което потребителят е информиран, че изпълнителният процес трябва да бъде приключен. На практика, това време е често ограничено до времето, необходимо за приключване на следващата мярка по изпълнението.

Такси за приключване: Сумата, платима от ищеца на съдебния изпълнител в случай на удовлетворение. Съгласно законодателството на различните страни, таксите могат да бъдат договорени, предварително определени или забранени (виж Разходи за изпълнение).

Предвидимост на разходите за изпълнението: На теория разходите, за които потребителят е информиран от съдебния изпълнител, обикновено съответстващи на разходите за целия изпълнителен процес. На практика, предвидимостта често е

ограничена до разходите, необходими за приключването на следващата мярка по изпълнението. Предвидимостта на разходите не трябва да се бърка с прозрачността.

Качеството (норми или стандарти): Количествени или качествени критерии, които дават възможност да се идентифицира и/или надзирава съответствието с минималното изискване за задоволително съдебно изпълнение.

Уместност за предприемане на действие: Уместността за предприемане на действие е оценката на правилността на започване на изпълнителен процес. Оценява се различно от ищеца и съдебния изпълнител и е индикатор за предвидимостта на съдебните разходи.

Страни по делото: Лица, непряко включени в изпълнителния процес.

Гладко протичане на изпълнението: Изпълнение в разумен срок, без административни пречки или неоснователни периоди на бездействие; тази концепция се базира не само на точността на изпълнение на действията, но също и на точността между различните действия. Гъвкавостта на действията следователно е фактор за гладкото протичане на изпълнението.

Надзор на действията: Надзорът на действията означава процесът, чрез който даден орган наблюдава съдебния изпълнител за методите му на работа (проблеми с графици, липса на учтивост и др.); това е вид опростен контрол, който не включва действително изследване на жалба и цели да гарантира справедливо администриране на правораздаването (виж Контрол на действията).

Трета страна: Нито ищеца, нито ответника по процедурата.

Прозрачност на съдебните разходи: Информацията за съдебните разходи трябва да бъде лесно достъпна. Прозрачността е индикатор за уместността на предприемане на действие и не трябва да се бърка с предвидимостта.